

DIGITALE CATALOGI - 3 tips om meer bronnen en referenties te vinden

Het raadplegen van de digitale catalogi van instellingen als de Koninklijke Bibliotheek, het Rijksarchief en het CegeSoma* hoort bij de eerste stappen die een onderzoeker zet om inzicht te krijgen in het verleden. Wij geven jullie hieronder drie tips om meer referenties en digitale bronnen te vinden in de catalogi van deze instellingen.

Deze tips zijn gebaseerd op de eerste resultaten van het MADDLAIN-project, een tweejarig onderzoeksproject dat de gebruiken en de noden van het publiek van de drie instellingen onderzoekt op het vlak van digitale toegang tot de collecties. Bedoeling is om op termijn de digitale dienstverlening van de instellingen te verbeteren.

Â

Tip 1: De digitale catalogi bevatten niet enkel referenties maar ook digitale bronnenÂ

Â

Â

Â

Â

Â

Â

Â

Â

Â

Â

Â

Bijna alle deelnemers aan de MADDLAIN-gebruikersenquête die fysieke bronnen consulteren, zeggen gebruik te maken van de digitale catalogi van de instellingen om beschrijvingen en referentienummers te vinden. Het is echter zo dat slechts tussen de 60 en 70% van deze mensen de catalogi ook gebruikt om digitale bronnen te consulteren. Van zij die de catalogi enkel voor het opzoeken van beschrijvingen gebruiken, geven de meesten aan dat ze gewoon niet wisten dat de catalogus ook toegang biedt tot digitale bronnen.

Â

In de catalogi van het Rijksarchief en de Koninklijke Bibliotheek kan men een optie aanvinken die ervoor zorgt dat er enkel in de digitale collecties wordt gezocht:

Â

Â

Â

Â

Â

Â

Â

Â

Â

Â

Â

Â

Â

Â

Â

Â

Bij het CegeSoma bestaat deze optie niet, maar het grootste gedeelte van de digitale collectie bestaat uit foto's en het is wÃ©l mogelijk om specifiek op foto's te zoeken door 'Fototheek' aan te vinken. Daarnaast zijn er ook al verschillende archieven gedigitaliseerd en die worden via een boomstructuur beschikbaar gesteld.

Â

De instellingen hebben ook nog aparte platformen specifiek gericht op digitale collecties. Hieronder geven we een kort overzicht van de digitale bronnen waarover de Eerste Wereldoorlog en de Tweede Wereldoorlog onderzoeker kan beschikken:

Â

* Pers: The Belgian War Press en BelgicaPress (klik bij 'Geavanceerd zoeken' BelgicaPress aan)

* Archieven: de gedigitaliseerde archieven van het CegeSoma ; Archives 14-18 en Wallonie ; Parochieverslagen 1914-1918, Activiteitsverslagen van het Nationaal Hulp-en Voedselcomité (Opgelet: om toegang tot die laatste documenten te krijgen, moet u zich eerst registreren op de website van het Rijksarchief)

* Publicaties: de Bijdragen tot de Geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog; Digitale Bibliotheek Belgica (klik bij 'Geavanceerd zoeken' Digitale Bibliotheek Belgica aan)

* Iconografie: de Iconografische Verzameling betreffende de Eerste Wereldoorlog (foto's) van het Rijksarchief, de fotocollectie (klik 'Fototheek' aan bij 'zoeken in'), de affichecollectie en de vlugschriftencollectie van het CegeSoma

* Kaarten, plattegronden, schetsen en luchtbeelden: Cartesius

Tip 2: Voer je zoekterm ook eens in de andere landstaal of in de oude spelling in

De helft van de Nederlandstaligen zou nooit een Franstalige zoekterm invoeren in digitale catalogi, zo wees de MADDLAIN-gebruikersenquête uit. Nochtans worden de meeste bronnen wegens personeelstekort slechts in één landstaal beschreven. In sommige gevallen worden trefwoorden in beide talen aan de beschrijvingen bevestigd, maar de instellingen voeren geen actief metadatabeleid en maken ook geen gebruik van methodes als Linked Data die ervoor zorgen dat de gebruikers ongeacht de taal waarin ze zoeken dezelfde resultaten verkrijgen. Het is dus belangrijk om je zoektermen in beide landstalen in te voeren om geen referenties te missen.

In sommige catalogi, zoals bijvoorbeeld BelgicaPress, het digitale krantenarchief van de Koninklijke Bibliotheek, kan het ook lonen om je zoektermen in de oude spelling in te voeren aangezien er hier niet in metadata gezocht wordt, maar in de teksten van de kranten zelf. In het onderstaande voorbeeld zocht de onderzoeker naar informatie over oorlogsmonumenten. Ze kreeg maar liefst vijf keer meer zoekresultaten als ze haar zoekterm 'gedenkteken' ook in de oude spelling invoerde:

Tip 3: Beperk je zoektocht niet tot de digitale catalogus, maar ga ook kijken in de papieren inventarissen en in de kaartcollectie

Zeer praktisch, de digitale catalogi die de collecties ontsluiten. We hoeven maar een zoekterm in te typen en een muisklik later weten we welke bibliografische referenties we moeten raadplegen om de informatie te vinden waarnaar we op zoek zijn. Veel onderzoekers weten echter niet dat het online plaatsen van metadata over de volledige collectie van een instelling een werk van lange adem is en dat enkel voor het CegeSoma dit werk reeds bijna afgerond werd. Voor het Rijksarchief verschilt de situatie erg van depot tot

depot maar voor sommige kan 50% van de collectie momenteel nog niet via de digitale catalogus teruggevonden worden. Papieren inventarissen die in de leeszaal ter beschikking worden gesteld, kunnen onderzoekers dus zeker ook interessante pistes aanreiken.

Voor de Koninklijke Bibliotheek werden, onder andere, nog niet alle referenties uit de kaartcollectie (de fichebakken) van de algemene leeszaal aan het digitale systeem toegevoegd. De kaartcollectie bevat de referenties van alle documenten die door de KBR voor het jaar 1985 werden verworven en deze referenties kunnen geraadpleegd worden op auteursnaam of op onderwerp. Gesprekken die de MADDLAIN-onderzoekers voerden met de bibliotheekmedewerkers brachten aan het licht dat naar schatting zo'n 20% van de fiches nog niet in de digitale catalogus werd ingevoerd. De kaartcollectie blijft dus tot nader orde een belangrijk zoekinstrument voor de Eerste Wereldoorlog onderzoekers.

Jill Hungenaert & Karla Vanraepenbusch

*Het CegeSoma werd op 1 januari 2016 in het Rijksarchief geïntegreerd. Het CegeSoma zal in de nabije toekomst zijn eigen websites en digitale catalogus blijven gebruiken en wordt daarom binnen het MADDLAIN-project als een aparte instelling beschouwd.